

K PŘECHODU VŠEVOJSKOVÉ ARMÁDY Z OBRANY DO ÚTOKU

Jedním z charakteristických rysů obrany je možnost úspěšně čelit útočníku, který má převahu v silách a prostředcích. Přechod do obrany, jako vynucená a dočasná činnost bude v soudobých operacích častým jevem. Nemusí však vždy jít o přechod celé sestavy operačního svazu do obrany. Obranné úkoly mohou řešit spojením obranné a útočné bojové činnosti vojsk na jednotlivých směrech. Proto vystupuje do popředí schopnost vojsk spěšně zaujmát obranu a opětně organizovaně přecházet do útoku.

Přechod vševojskové armády do obrany bude představovat kratší nebo delší vynucenou přestávku útoku, kdy půjde zejména o zastavení úderu silnějšího nepřítele, jeho ničení a tím vytváření podmínek pro obnovu vlastního útoku a převzetí operační iniciativy.

Zaujímání takové obrany bude probíhat zpravidla v dotyku s nepřítelem, pod jeho narůstajícím tlakem, postupně na jednotlivých směrech útoku. Tím bude přechod armády do obrany značně složitý a proto již v zámyslu pro přechod do obrany musíme počítat s vytvářením předpokladů pro pozdější přechod do útoku. Splnění tohoto požadavku bude vyžadovat zabezpečení vysoké aktivity zaujímané obrany, aniž bychom snižovali požadavek na její úpornost.

Vysoká náročnost přechodu vševojskové armády z obranné operace do útoku je dána kromě jiného tím, že velitel a štáb armády musí současně řídit obrannou operaci a plánovat, popř. upřesňovat původní plán útočné operace. Oba úkoly totiž spolu souvisí a navzájem se ovlivňují.

Vlastní přechod do útoku budeme přísně utajovat a zahajovat jen se souhlasem nebo na přímý rozkaz velitele fronty. I tak musí velitel armády se svým štábem důsledně analyzovat nejvhodnější dobu a způsob jeho zahájení. Operační sestava a rozmístění vojsk v obraně zpravidla nebude odpovídat požadavkům jejího uclnění pro útok. Proto bude nutné předem zplánovat přeskupení a manévry vojsk jak podél fronty, tak i z hloubky.

Charakteristickým rysem v této fázi činnosti vojsk může být nedostatek sil a prostředků pro úspěšné vedení útoku. Proto se na zabezpečení přechodu do útoku bude zpravidla podílet front, zejména jadernými údery, podřízením dalších sil a prostředků armádě včetně zvýšeného úsilí letectva ve prospěch armády apod.

Vševojsková armáda může přecházet z obrany do útoku zejména v těchto podmínkách:

- po úspěšné protipřípravě a úderu před přední okraj obrany,
- po úspěšném armádním protiúderu a zničení hlavního úderného uskupení nepřítele jadernými a dalšími údery,
- připojením se k protiúderu frontu nebo k útoku zasazeného druhého sledu frontu,
- jestliže jsme nepříteli způsobili značné ztráty jadernými údery a letectvem, jeho uskupení bylo značně oslabeno a sousední armády úspěšně pokračují v útoku,
- upustil-li nepřítel v důsledku situace na frontě od aktivní útočné činnosti a zahájil odchod.

Přechod armády do útoku bude v každém případě vyžadovat dokonalou přípravu, všestranné zabezpečení a bude zahájen se souhlasem velitele frontu. Chceme-li dosáhnout úspěch, musíme získat takovou převahu, která by zabezpečovala nejen přechod do útoku, ale i jeho následné rozvíjení. V podstatě půjde o zabezpečení odpovídající palebné převahy, nadvlády ve vzduchu v pásmu přechodu do útoku a vytvoření silného úderného uskupení pro útok.

Získání palebné převahy v celém pásmu armády nebude zřejmě vždy možné, proto zaměříme pozornost především na ty směry a prostory, na kterých přechod do útoku předpokládáme. Palebná převaha a nadvláda ve vzduchu musí zabezpečit nejen vytvoření úderného uskupení, ale i jeho manévr a organizovaný přechod do útoku na směru hlavního úderu armády.

Úderné uskupení pro přechod do útoku můžeme vytvořit z **vojsk prvního sledu** (zpravidla v situaci, kdy nepřítel zahájil odchod, nebo po úspěšné protipřípravě). Z **vojsk druhého sledu** budeme úderné uskupení tvořit zpravidla při vedení armádního protiúderu. Nejčastěji však budeme úderné uskupení vytvářet z **vojsk prvního i druhého sledu** (kombinovaně). Tak tomu bude zejména při vedení frontového protiúderu a v takové situaci, která umožňuje vojskům v dotyku připojit se k úderu zasazených sil z hloubky.

Velký význam pro úspěšný přechod do útoku bude mít bojová činnost svazků prvního sledu. Tyto musí úpornou obranou způsobit hlavním silám nepřítele maximální ztráty a přinutit ho zavázat do boje druhé sledy a zálohy. Současně musí udržet výhodné prostory pro zasazení úderného uskupení armády, zastavit útok nepřítele a umožnit tak vyvedení vojsk úderného uskupení na čáry zasazení.

Z místa a úlohy svazků prvního sledu vyplývá, že přecházet do útoku bude výhodné tehdy, když nepřítel má zasazený bližší operační zálohy, jeho útok je zastaven, nebo značně zpomalen a dosud neuspěl přejít do obrany. Vlastní úder je výhodné vést ve směru, který zabezpečuje dokončení rozbití hlavního uskupení vojsk nepřítele v krátkém čase a vytváří výhodné podmínky pro rozvíjení úspěchu. Prvosledové svazky se postupně připojují k útoku úderného uskupení armády.

Přecházet do útoku můžeme různými způsoby v závislosti na celkové situaci, výsledcích vlastních jaderných úderů a bojových možnostech vojsk. V podstatě může úderné uskupení vševojskové armády přejít do útoku z přímého dotyku s nepřítelem nebo útokem z chodu. V praxi však půjde zpravidla o kombinaci obou způsobů, při čemž útok z chodu mohou vojska zahajovat z výchozích prostorů, nebo bezprostředně po přesunu z hloubky.

V podmínkách vedení operace bez použití jaderných zbraní může mít přechod do útoku charakter průlomu nepřátelské obrany. V podmínkách přechodu do útoku s použitím jaderných zbraní budou mít jaderné prostředky rozhodující úlohu při ničení hlavních uskupení a jaderných prostředků nepřítele.

Do útoku z přímého dotyku přejdou vojska armády v těch případech, kdy nepřítel po neúspěšném útoku uspěl zaujmout obranu, využil výhodných podmínek terénu a má již vytvořenu určitou hloubku obrany. Pak povedou vojska armády útok po silné palebné přípravě a mohutném úderu letectva. Mohutnost a doba trvání palebné přípravy bude závislá na charakteru obrany nepřítele a čase, který je nutný pro spolehlivé umlčení nepřítele v pásmu přechodu do útoku na dobu potřebnou pro přípravu prvních sledů ke zteči.

Přechod do útoku z chodu bude typický pro úderné uskupení vytvořené v hloubce obrany armády. Jeho podstata spočívá v tom, že hlavní opatření organizace přechodu armády do útoku budou probíhat v hloubce, mimo dotyk s nepřítelem nebo v době příchodu k nepřátelské obraně. Při oboustranném používání jaderných zbraní bude tento způsob přechodu nejčastějším. K jeho výhodám patří to, že zabezpečuje utajení příprav, umožňuje překvapení a nevyžaduje zpravidla složité přeskupování a hromadění sil a prostředků po delší dobu v omezeném prostoru. Přechod do útoku z chodu použijeme tehdy, když nepřítel neuspěl vybudovat a zaujmout obranu, nebo je-li jeho obrana spolehlivě umlčena a v pásmu přechodu do útoku máme nadvládu ve vzduchu.

Přechod do útoku může být zahájen střetnými boji, např. střetným sražením. Bude to zejména v situaci, kdy při úderu před přední okraj vojska nepřítele nebudou zničena v protipřípravě nebo se svazky armády střetnou s druhými sledy nepřítele. Střetné boje budou zřejmě typické pro přechod do útoku po armádním protiúderu.

Zvláštní případ přechodu armády do útoku může nastat, když nepřítel zahájí v pásmu armády odchod bojem. Pak prvosledové svazky ihned přejdou do pronásledování. Z části sil předpokládaného úderného uskupení armády je pak výhodné vytvořit operační pohyblivou skupinu. Její činnost skloubíme s činností taktických (operačně taktického) výsadek.

Úspěch přechodu armády do útoku bude kromě jiného záviset na plném využití časových možností k rychlému zasazení čerstvých sil. To zvyšuje pravděpodobnost vedení útočné činnosti svazků druhého sledu armády (nově přidělených svazků) bezprostředně po přesunu z hloubky. Jejich zasazování ihned po přesunu bude motivováno požadavkem rychlého využití jaderných a palebných úderů k dokončení zničení hlavního uskupení nepřítele a k ovládnutí důležitých prostorů a center v hloubce jeho obrany.

Z uvedeného vyplývá, že k nejdůležitějším úkolům, které budou velitelé a štáby při přechodu z obrany do útoku řešit, bude zejména patřit:

- příprava a vedení úderů všemi prostředky ničení,
- vytvoření a zachování bojeschopnosti úderného uskupení armády,

- zabezpečení vyvedení, přesunu a zasazení úderného uskupení armády k využití výsledků jaderných i jiných úderů,
- všestranná podpora a zabezpečení boje úderného uskupení,
- maření přísunu a manévru záloh nepřítele z hloubky, nebo z jiných směrů.

Z hlediska náročnosti bude jedním z nejsložitějších úkolů vytvoření, příprava a zasazení odpovídajícího útočného uskupení. Proto je dále podrobněji rozebereme. Dosavadní obranný úkol se mění v útočný a to přináší ve svých důsledcích výrazné změny v uskupení sil a prostředků, které se projeví jak v prostorovém uspořádání operační sestavy, tak i v časových změnách.

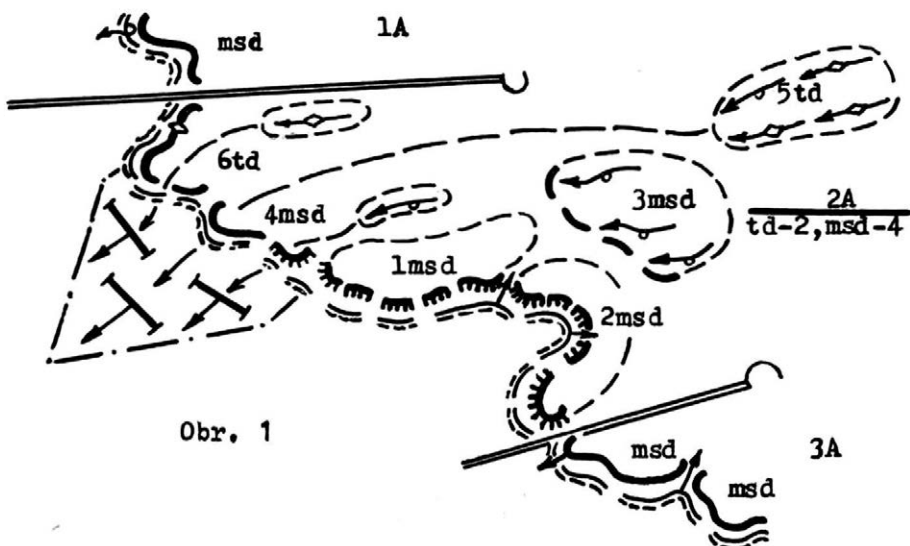
Realizace prostorových změn si zpravidla vyžádá přeskupení sil do pásma přechodu do útoku. Rozpor vznikne při realizaci časových změn, což bude vyžadovat vyhnout se časově náročnému manévru sil a prostředků. Proto hlavním požadavkem na vytvoření uskupení pro přechod do útoku bude rychlost a jednoduchost manévru. Tento požadavek zvyrazňuje i snaha uchránit vytvářené uskupení před úderem nepřítele a současně dát vojskům maximum času na přípravu bojové činnosti.

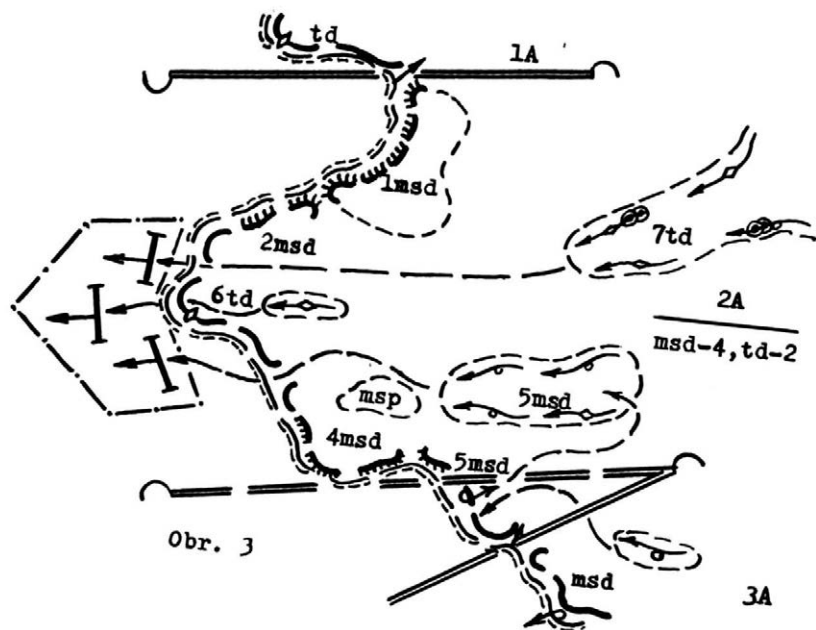
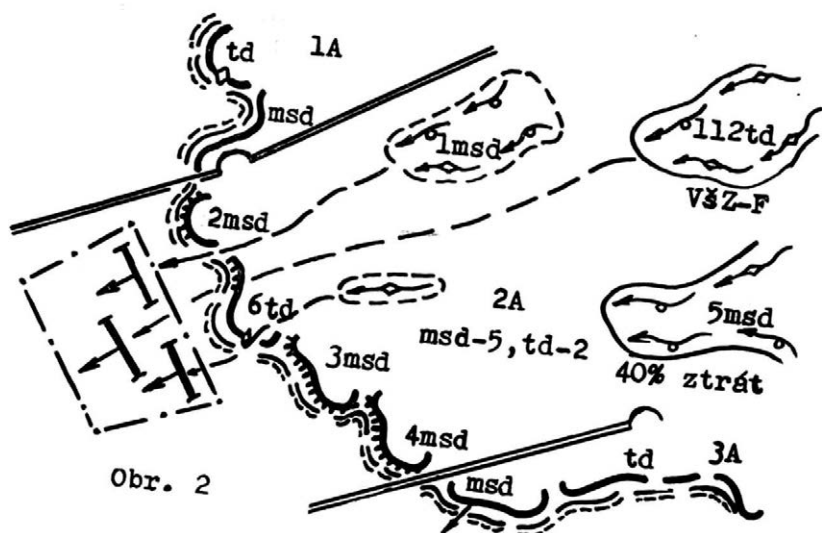
Podmínky přechodu do útoku budou určovat i způsob vytvoření útočného uskupení, které musíme zahájit již v průběhu obranných bojů. Čas na organizaci a přípravu přechodu do útoku musí získat prvosledové svazky vedením úporné a houževnaté obrany.

V závislosti na situaci a možnostech vševojskové armády můžeme útočné uskupení pro přechod do útoku vytvořit ze:

- svazků druhého sledu armády a volných sil v dotyku s nepřítelem v pásmu přechodu armády do útoku,
- ze svazků druhého sledu a přidělených sil ze zálohy frontu,
- ze svazků druhého sledu armády a svazku vyvedeného z prvního sledu.

Možné varianty — viz **obr. 1, 2 a 3.**

Obr. 1 znázorňuje přechod armády do útoku zasazením svazku druhého sledu a volných sil divizí v dotyku. Útočné uskupení tvoří 5., 6. td a 4. msd, druhý sled 3. msd.

Obr. 2 znázorňuje přechod armády do útoku zasazením svazku druhého sledu a přidělených sil ze zálohy frontu. Útočné uskupení tvoří 112., 6. td a 1. msd, druhý sled 5. msd po odstranění následků JÚ.

Obr. 3 znázorňuje přechod armády do útoku zasazením svazku druhého sledu a svazku vyvedeného z dotyku. Útočné uskupení tvoří 6., 7. td a 5. msd, vševojskovou zálohu msp — 2.

Vytváření útočného uskupení ze svazků prvního sledu bude v soudobých podmínkách spíše výjimečným případem. Je to dáno vysokými účinky soudobých prostředků ničení a poměrně menšími možnostmi rokádního manévru podél fronty. Při manévru budou hrát významnou roli geografické podmínky, zvláště reliéf a pokrytost terénu, které mohou skrytý manévr umožňovat, nebo naopak ztěžovat.

Pro vytváření a zasazení útočného uskupení při přechodu vševojskové armády z obrany do útoku platí některé obecné zásady, zejména:

- v žádném případě nesmíme útočné uskupení vytvářet předčasně,
- útočné uskupení musíme na čáry zasazení vyvést rychle, v širokých pásmech přesunu a z různých směrů,
- za přesunu musíme útočnému uskupení vytvořit podmínky pro uskutečnění i nečekaného manévru,
- rozvinování musí ukončit ihned po jaderných a palebných úderech na nepříteli.

Mnohé z podmínek pro přechod vševojskové armády z obrany do útoku jsou v praxi operačních cvičení procvičovány a v přípravě velitelů a štábů uplatňovány. Domníváme se však, že více pozornosti vyžaduje rozbor možnosti přechodu vševojskové armády do útoku po protipřípravě a úderu před přední okraj obrany.

Vycházíme z předpokladu, že úder před přední okraj vlastní obrany je v podmínkách, kdy vojska v obraně disponují značnými palebnými možnostmi, mohutnou údernou silou letectva a vysokou mobilitou pozemních vojsk, aktuální součástí obrany vševojskové armády. Můžeme jej použít v případech, kdy vojska disponují takovým množstvím jaderných náplní, které umožní **zmařit útok nepřítele** na směru jeho hlavního úderu.

Úder před přední okraj vlastní obrany můžeme charakterizovat jako jedno z období organizace a vedení obranné operace operačního svazu. Jeho cílem je s překvapením využít výsledků ničení nepřítele na dalekých přístupech, ve výchozím prostoru k útoku, při jeho rozvinování, nebo vlastní protipřípravy a útokem (střetným sražením) dokončit zničení hlavních sil úderného uskupení nepřítele, ovládnout a udržet výhodné terénní čáry, popř. vytvořit podmínky pro přechod do útoku na určených směrech.

Jeho podstata tedy spočívá v rychlém využití účinků vlastních jaderných úderů k dokončení a úplnému zničení hlavního úderného uskupení nepřítele, aniž by se hlavní síly vševojskové armády zavazovaly do zdlouhavých obranných bojů.

Úder před přední okraj obrany vševojskové armády ve svých důsledcích umožňuje:

— udržet operační iniciativu vojsk donucených převahou nepřítele k přechodu do obrany,

— nejefektivnější a nejrychlejší využití účinků vlastních jaderných úderů, úderů letectva a palebných úderů,

— docílit překvapení a zničit nepřítele v období, kdy je jeho bojeschopnost oslabena a narušeno jeho velení vlastní protipřípravou a činností prostředků REB,

— uchovat bojeschopnost sil jejich včasným vyvedením pod příkrytím palebné protipřípravy na čáru dotyku s hlavním úderným uskupením nepřítele,

— zničení hlavního úderného uskupení nepřítele ještě před zahájením boje o první pásmo obrany útočným bojem.

Obecně předpokládáme, že úspěšná protipříprava s následným rozhodným úderem před přední okraj umožní vševojskové armádě přechod do útoku na zvolených výhodných směrech.

Úspěch úderu před přední okraj obrany vševojskové armády zabezpečuje palebná protipříprava, kterou organizuje armáda podle plánu frontu. Zahrnuje vedení úderů jadernými zbraněmi i klasickými palebnými prostředky a letectva na hlavní uskupení nepřítele, které se připravuje nebo přechází do útoku.

Protipříprava se zúčastňuje zpravidla armádní raketová brigáda a dělostřelectvo, raketové útvary a dělostřelectvo prvosledových svazků a svazků druhého sledu armády, letectvo a v některých případech i tanky druhého sledu, vyvedené do záložních nebo dočasných palebných postavení, a zbraně pro přímou střelbu od prvosledových pluků.

Délka protipřípravy bude záviset na množství a mohutnosti vyčleněné jaderné munice, počtu bojeschopných odpalovacích zařízení, množství nepřátelských cílů a počtu přibraných sil a prostředků pro protipřípravu. V závislosti na celkovém počtu prostředků a možnostech armády může se trvání protipřípravy pohybovat v rozmezí 30 až 90 minut. Možné varianty trvání a náplň protipřípravy — viz **obr. 4**.

Legenda k obr. 4:

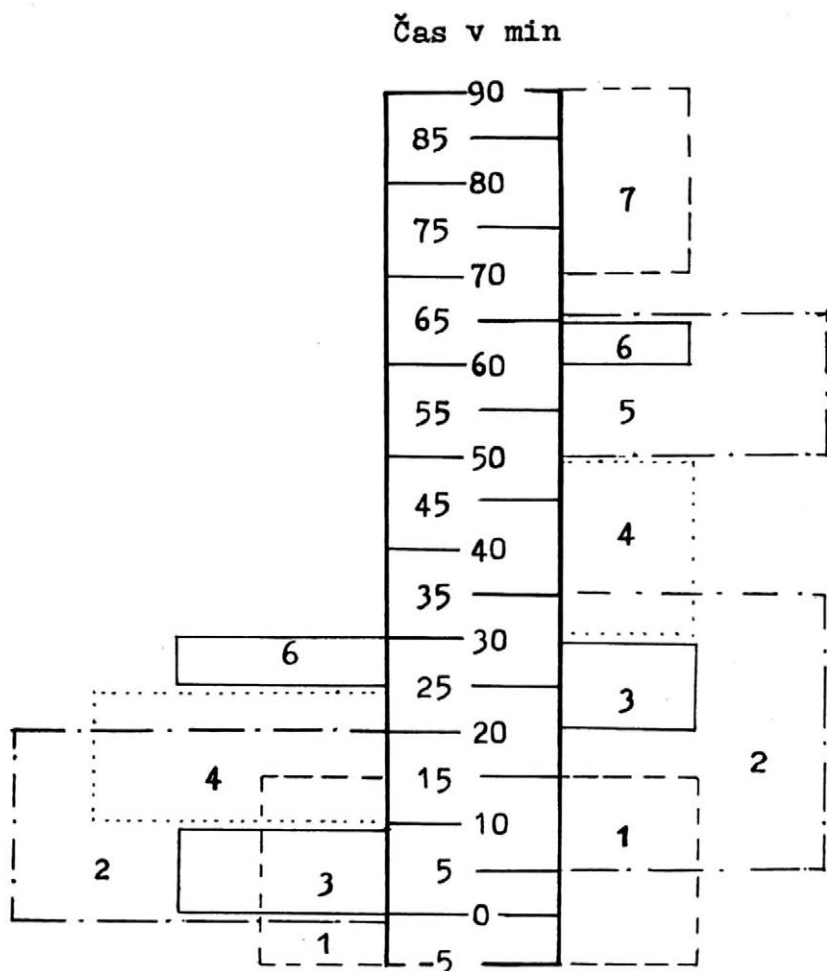
1. První odpálení operačně taktických a taktických raket.
2. Přepad radioelektronických prostředků nepřítele.
3. První palebný přepad dělostřelectva.
4. Úder letectva.
5. Druhý přepad radioelektronických prostředků nepřítele.
6. Druhý palebný přepad dělostřelectva.
7. Druhý odpálení operačně taktických a taktických raket.

Z obr. 4 vidíme, že v závislosti na počtu odpálení může protipříprava trvat 30—90 minut. Kombinace a složení úderů (přepadů) může však být různá.

Přepad radioelektronickým rušením nepřítele zahrnuje rušení VKV a KV rádiových sítí a radioreléových směrů.

Zásadou je, aby protipříprava byla co nejkratší a aby měla maximální efekt.

Při kalkulaci síly útočného uskupení nepřítele v hodnotě posíleného armádního sboru bude nutné k dosažení cíle protipřípravy vyřadit dva svazky, rozhodující prostředky jaderného napadení nepřítele a palebné prostředky svazků v dotyku, při současném narušení jeho velení.

Obr. 4

Za dodržení zásad spolehlivého umlčení rozhodujících prvků sestavy útočného uskupení nepřítele bude splnění cílů protipřípravy vyžadovat jaderných náplní:

- 3—6 na odpalovací zařízení ŘS Pershing,
- 4—12 na odpalovací zařízení ŘS Lance,
- 12—24 na vyřazení rozhodujících prvků bojové sestavy dvou svazků,
- 2—4 na vyřazení míst velení.

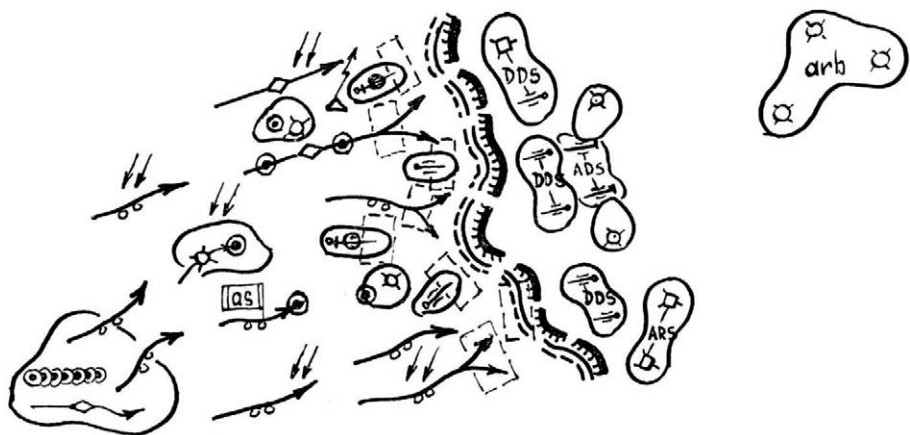
Celkem 21—46 jaderných náplní.

I když část z celkového počtu úderů uskuteční letectvo, je z kalkulace patrna významná úloha frontu při zabezpečení protipřípravy armády a vytvoření podmínek pro úder před přední okraj a přechod do útoku.

Na základě stanoveného cíle protipřípravy a získaných zpráv o nepříteli velitel armády upřesní:

- cíle k ničení jadernými prostředky, dělostřelectvem a letectvem,
- množství, mohutnost a druh výbuchů jaderných úderů a použití ostatních zbraní hromadného ničení,
- úkoly, hodnotu a způsob použití letectva pro vedení jeho úderů,
- úkoly ostatních palebných prostředků a vojsk,
- uspořádání, dobu trvání a spotřebu munice pro protipřípravu,
- dobu pohotovosti prostředků podílejících se na protipřípravě,
- zásady součinnosti,
- způsob upřesnění výsledků protipřípravy a signál pro zahájení.

Volbu cílů pro protipřípravu výrazně ovlivní předpokládaný způsob útoku nepřítele. Při jeho útoku z chodu bude volbu cílů pro jaderné úderové ovlivňovat menší spolehlivost umlčení pohyblivých cílů, při útoku z dotyku pak vyšší účinnost jaderných úderů vedených na cíle v prostorech rozmístění (výchozích prostorech) — viz **obr. 5 a 6**.

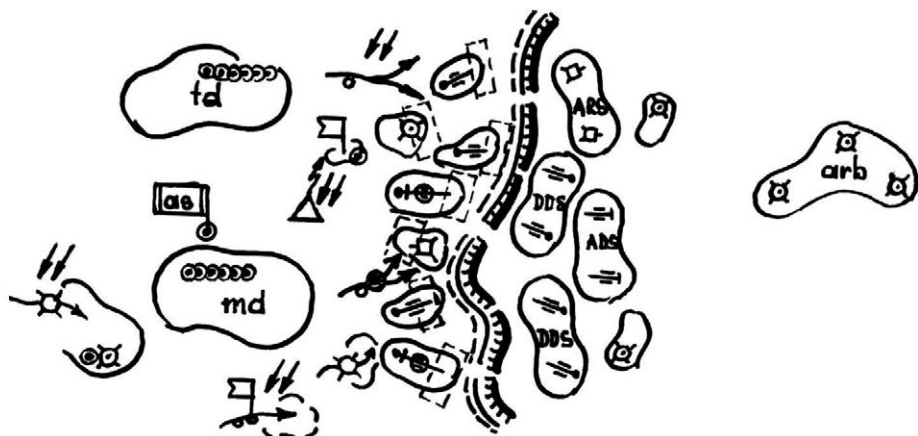
Obr. 5

Obr. 5 znázorňuje protipřípravu při útoku nepřítele z chodu. Její hloubka bude větší, než při útoku z dotyku.

Obr. 6 znázorňuje protipřípravu při útoku nepřítele z dotyku. Ničení prvosledových svazků nepřítele je omezeno podmínkami bezpečnosti vlastních vojsk při vedení jaderných úderů.

Letectvo během protipřípravy ničí objekty, které nebyly zničeny úderem raket a palbami dělostřelectva, nebo dokončuje zničení vojsk a ničí pohyblivé cíle, PVO, místa velení a radiotechnické prostředky nepřítele.

K dovršení porážky prvosledových vojsk nepřítele, která se připravovala k útoku, můžeme vést ve výhodné situaci úder před přední okraj. Tento zpravidla povedou prvosledové divize v dotyku s nepřítelem tak, aby nebyla narušena celistvost předního okraje obrany. Mohutnost úderu může být znásobena úderem druhosledového svazku, který přejde do útoku z chodu. Množství sil vyčleněných pro úder před přední okraj musí být takové, aby byl zabezpečen jeho úspěch.

Obr. 6

Úkoly divizím a útvarům uskupení určeného pro úder před přední okraj určí velitel armády ještě před zahájením protipřípravy. Podle výsledků protipřípravy (bude-li to nutné) vydané úkoly krátce upřesní.

Útvary úderného uskupení po vyražení k úderu před přední okraj obrany rozhodným útokem pronikají do bojových sestav nepřítele a dokončují jeho ničení. Podle podmínek, cíle a výsledků úderu před přední okraj postupně vytváří podmínky pro zasazení druhého sledu a přechod hlavních sil armády do útoku. Proto ovládnuté čáry ihned upevňují.

V této fázi úderu před přední okraj obrany má rozhodující význam zabránit nepříтели v přísunu druhých sledů a záloh. Na tom bude také záviset i úspěšný přechod armády do útoku. Bude účelné přisunované zálohy nepřítele ničit údery jaderných zbraní a letectva. K přehrazení přisunových cest nepřátelských záloh je účelné vyslat operační pohyblivou skupinu v součinnosti s vysazeným operačně taktickým vzdušným výsadkem. Úkolem rychlé operační skupiny kromě jiného bude, aby efektivním manévrem, palbou a silami s využitím zátarasů vyčerpávala nepřítele a docílila jeho nahromadění v prostorech, kde předpokládáme jeho účinné ničení jadernými a jinými údery.

Směr úderu před přední okraj stanoví velitel armády v zámyslu vedení obranné operace. V některých případech může jej nařídít velitel frontu a to tehdy, vychází-li z daného směru frontový protiúder. Bude účelné úsilí hlavního úderu soustředit na prostory ničení nepřítele jadernými údery, ale s přihlédnutím k tomu, aby určený směr hlavního úderu vždy zabezpečoval účinné využití bojové techniky armády, zvláště tanků a BVP.

Bojová sestava úderného uskupení k úderu před přední okraj se zpravidla člení do jednoho sledu s tankovými útvary a útvary na BVP na čele. V rámci úderného uskupení se vyčleňuje odpovídající vševojsková záloha k plnění nepředvídaných úkolů a k ochraně boků úderného uskupení.

Šířka pásma úderu před přední okraj může být různá a bude to kromě jiného záviset na hodnotě úderného uskupení, jeho úkolu a stupni zničení nepřítele palbou protipřípravou. Plánuje-li armáda v závislosti na výsledku úderu před přední okraj přechod do útoku, pak šířka pásma úderu před přední

okraj musí umožňovat zasazení hlavních sil armády. Před zahájením úderu může být úderné uskupení posíleno 4—6 dělostřeleckými oddíly, ženijně zatarasovacími jednotkami, bojovými vrtulníky a dalšími prostředky ze zálohy armády. V podstatě by posílení mělo zabezpečovat vlastní palebnou podporu vojsk úderného uskupení a usnadňovat velení tak, aby mohlo působit samostatně.

Úkolem uskupení sil a prostředků pro úder před přední okraj zpravidla bude dokončit zničení prvního sledu uskupení nepřítele, zmocnit se prostorů taktických prostředků jaderného napadení nepřítele a ovládnout důležité prostory, které umožňují přechod hlavních sil armády do útoku. Při stanovení úkolu zpravidla stanovíme i úkoly k obraně dosaženého prostoru a úkoly pro součinnost s hlavními silami armády. K upevnění ovládnuté čáry musíme vyčlenit nezbytné zatarasovací prostředky. Zatarasování musí ovšem umožnit manévr hlavních sil armády. V době úderu před přední okraj obrany jsou hlavní síly armády v pohotovosti k přechodu do útoku na určených směrech.

Závěrem chceme uvést, že přechod vševojskové armády z obrany do útoku bude za všech podmínek velmi složitým operačním úkolem. Nesmíme opomenout žádnou z podmínek, které přechod armády do útoku umožňují. Proto jsme v rámci možností rozebrali i dosud poněkud opomíjený způsob přechodu armády do útoku po úspěšně vedeném úderu před přední okraj vlastní obrany.

V článku jsme záměrně neřešili přechod armády do útoku po odražení agrese nepřítele na začátku války. Takový způsob přechodu do útoku má svoji specifikou. Je součástí první armádní (frontové) útočné operace a je předem plánován.